

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11
12
13
14
15
16
17

Q. D. B. V.

DE

15
PURPURA MILIARI

CONSENSU ET AUCTORITATE

GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ

PRO LICENTIA

SUMMOS IN MEDICINA HONORES

ET PRIVILEGIA DOCTORALIA

RITE CONSEQUENDI

SOLENNITER DISSERET

JOHANNES GEORGIUS GUNTHER

SIEGENA NASSOICUS

AD D. *XVII. Aug.* A. MDCCLXIV.

H. L. Q. C.

Omen inest titulo, vox, purpura, sola, tremores
Incutit & sacro percellit membra tremore.

HREENSTREIT *Patbol. metr.* §. 13. v. 222.

ARGENTORATI

EX OFFICINA UNIVERSITATIS HEITZIANA.

DEO
PATRIÆ
PATRONIS
PARENTIBUS
ATQUE
AMICIS.

§. I.

 Purpura, Graecis *πέρφυρα*, sensu lato & magis generico denotat in foro Pathologico omnes efflorescentias rubras cutaneas, febre vel mitiori vel fortiori stipatas, quoniam cutis exinde, adinstar coloris purpurei, quem ex peculiari Conchylii marini fucco præ aliis Tyrii callebant pannis inducere, solet rubore quodam plus minusve lato & saturato superfundi quasi. Hanc licet impropriam denominationem tamen & a multis hodie receptam fuisse mirandum, cum ut plurimum color purpureus cum alio eleganti rubro, puniceo aut alio plane vulgo soleat confundi: docent hæc varia Purpuræ epitheta, dum modo miliaris, scarlatina, urticata, modo alba, crystallina, scorbutica, Purpura stricte sic dicta ab Auctoribus recensentur. In universon omnes febres malignas ambitu suo Purpuram complecti statuit NEUCRANTZ de *Purpura C. X. p. 122.* Strictius a ROBORETO de *Febr. Petech.* & aliis soli Petechiarum symptomati tribuitur; ab aliis iterum Miliari solummodo morbo uti a FORESTO *L. VI. Obs. 59. & 60.* SENNERTO *L. IV. de Febr. Doctr. synopt. de Febr. disp. 13. th. 9.*

HOFFMANNO & MACKIO *Diss. de Purpura genuina origine, indole & curatione. Hal. M. 1725.* & aliis. Nostris temporibus fere confectum est, ut vox Purpura ^{κατ' ἔξοχιν} fumatur pro Petechiis seu Febre Petechiali, quando vero de Miliari morbo intelligi debet, semper tunc eidem additur hæc vox, & Purpuram Miliarem nominant, Qui vero iterum Purpuram quasi Puram puram scilicet lucem, vel purum urentem puta ignem dictam volunt, utrumque ob nimium splendorem, quo intuentium oculos color hic afficit, aut ex Græco ^{ἀπὸ τῆς πυρῆς}, quasi dicas ^{πῦρ πῦρ} ob eandem rationem, vel qui Græcum nomen esse volunt, & ^{πύρ πυραν} Latina civitate donatam Purpuram nunc audire, hanc autem, sive quod Tyriis solebat magnum ^{πύρον φέρειν} sive ab Ebræo *Parpar*, quod est frangere, frangebatur enim, caussa succi ad colores concha, vocatam contendunt; contendant quamdiu libuerit, cum a scopo nostro hoc nimis alienum. Purpura vero Miliaris, ^{κατ' ἔξοχιν} quibusdam miliaris, febris miliaris, morbus miliarium, Purpura alba, Purpura Puerperarum, Febris Puerperarum miliaris, Febris vesicularis diversorum, quoniam efflorescentiæ in hac febre mox in vesiculas milii grana æquantes, elevantur, Amphimerina miliaris Cl. DE SAUVAGES *Nosoc. Method. T. II. P. I. Class. II. p. 282.* Germanis audit *der Friesel*, vel a rustico & antiquo Germanorum *Friesen*, quo levem horrorem cum crispatura cutis & asperitudine designant, vel a panno aspero, villoso, nodoso, Germanis *Friesß*, cum exanthemata nostra asperitudine aliqua nodosa cutem fœdent, cutis anserinæ deplumatae ad instar. Qui vero illud dicunt *das Fraisel* oder *Frasel*, minus accurate denominant, cum sub hac voce intelligi debeant potius insultus epileptici infantum, monente illud LINDNER *vom Friesel*, mox ab initio, nisi eam a terrore, quem ipsis sæpe incutit ita magnum, ut in Epilepsia, appellatum velint; Gallis *le Mil-*
lot,

lot, *Maladie miliaire, la Miliare, Pourpre blanc, Millet, Pourpre* *κατ' ἐξοχήν* quibusdam, qui vero tunc *Petechias les Taches* appellant, dicitur.

§. II.

Morbum hunc plurimi præunte WELSCH & SULZBERGER *historia medica novum istum puerperarum morbum continens, qui ipsis der Friesel dicitur, Lips. 1655.* novum autumant, anno 1652 Lipsiæ primum notatum, quo jure paucis disquiramus. Fatendum equidem quæ ad probandam ejus antiquitatem ex Veteribus allegantur loca obscura satis & ambigua esse, ita quidem, ut forsitan exinde solummodo colligi possët, eos jam talia exanthemata febribus supervenientia pro simplici symptomate, minime vero pro morbo idiopathico habuisse, hinc minus quoque distincte & accurate ea descripsisse: fatendum & illud, eadem loca a nonnullis ad *Petechias* trahi, quæ tamen utique ex nostra sententia melius de *Purpura miliari* explicantur. Pertractavit hanc materiam egregie SEIP. *Dissert. de Purpura morbo antiquo Gotting. 1741. C. 2.* qui non solum purpuram, quæ nonnunquam pectoris inflammatorios morbos, in quibus sputa & tussis supprimuntur, solet excipere, HIPPOCRATI jam innotuisse ex *Coac. Prænot. II. T. 1. p. 543. Edit. Lind.* sed etiam puerperarum, quando *Epidem. L. II. C. 2. p. 692. T. 1. Ed. Lind.* legitur: *Ἐπιλάξουσα ἔστα ἐπιθύματα ἀνὰ τὸ σῶμα πάντῃ εἶχεν ἕως ἐπ' αὐτοῦ ἐπιλάξουσα καὶ βλεβήν ἴσθμῳ.* *Quadam lactans pustulas per corpus ubique habebat, postquam autem lactare cessavit, sedata sunt per astatem;* credit: ut alia nunc HIPPOCRATIS loca, ubi vel *τεχνισμάτων κεχρησμένων* vel *ὡς ὑπὸ κωνώπων ἀναδύμασιν ἰκτέλων, ἔξανθεμάτων μικρῶν καὶ ταχὺ πάλιν ἀφανιζομένων* mentio fit, prætereamus. Missis quoque illorum sententiis, qui *CELSE L. V. c. 28.* eum memoratum credunt, per minimas pustulas, quibus cutis

exasperatur, & rubet uti FORESTUS *l. c.* aut qui eundem Arabes non solum cognovisse, sed & neutiquam pro novo habuisse, uti RIVERIUS *Praxi Med. L. XII.* statuunt; imo qui cum NEUCRANZIO *l. c.* & ALLIONI *Tract. de Miliarium Orig. Esc. c. 11. p. 72.* AVICENNAM *L. IV. fen. I. Tr. IV. c. 2.* sub nomine bothor subalbidæ & rubæ quandoque velocis apparitionis & velocis occultationis, ipsius meminisse crediderunt: potius statuamus cum ALLIONI *l. c.* & DE HAEN *Thef. de Febr. divis.* nostrum morbum jam 30. imo 70. & quod excurrit annis ante WELSCHIUM apud SALIUM *de Febre pestilenti* descriptum occurrere, non morantes quoque, an RHASIS Alchiteba, vel fervidæ eruptiones, rubidæ, cutis aspredines & pabulæ rubentes VIRGILII, aut ÆGINETE *in Epidem. p. 104.* VEGETII & APULEJI urigines, quos HADRIANUS JUNIUS pro synonymis Purpuræ agnoscit, aut PLINII pabulæ rubefcentes & uredines, quas Boa appellavit, quam rem tetigit LOCHNER *Misc. IV. C. Cent. VI. Obs. 96 p. 415.* Rosalia porro Italorum a STORCHIO jam inter purpuræ species relata, & secundum WERLHOFFIUM & CONRINGIUM ab Arabibus jam descripta, sub nomine Rubeolarum ab HALY ABBATE, secundum LANGIUM *Prax. Med. c. 13. §. 9. Opp. T. II. p. 96.* huc conveniat. Expressis vero verbis & SALIUS *l. c. c. 12. §. 18.* postque eum LAZ. RIVERIUS *Prax. Med. L. XVII. Sect. III. C. 1.* quando de febribus pestilentialibus sermonem faciunt, exanthematibusque illis supervenientibus, eadem differre colore, quoniam alia alba sint, flava alia, alia rubra, alia punicea etiam aut nigra, distingui etiam magnitudine quibusdam milii semen vix æquantibus, aliis superantibus, ita tamen, ut vicæ majoris magnitudinem raro excedant, & cum pediculis non esse confundenda, cum hæc superficiales magis, illa vero in vesiculas elevata, pustulasque ut plurimum sese desquamantes sub finem deprehendantur.

Et

Et THUANUS quoque *Histor. P. I. L. XVII.* Febres tales purpuratas Florentiæ & vicinis locis per Italiam grafatas abunde descripsit. Plura adhuc, quæ Febris nostræ purpuratæ miliaris ante WELSCHII epocham, notitiam & existentiam demonstrant, possunt conferri ex ALLIONI & SEIP. *ll. cc.* & hæc de antiquitate Purpuræ sufficiant.

§. III.

Definimus Purpuram Miliarem, quod sit morbus exanthematicus modo cum febre, modo sine ea, cujus exanthemata sunt papulæ seu pustulæ cum ardore, pruritu punctorio & rubore gregatim in pectore præcipue & artubus prorumpentes, renitentes, parvitate & asperitate femem milii referentes, in vesiculas sese elevantes, subinde humoris aliquid inprimis sub tempus adultioris morbi continentes, subinde pellucidæ vel lactæ, squammarum instar denique decedentes; febris vero, quæ conjungitur, modo catarrhalis benignæ typum refert, modo intermittentis in acutam continuam, inflammatoriam transeuntis, modo acutæ, malignæ faciem induit. Variorum Auctorum vero vel vagas nimium, vel mancas definitiones nostri morbi mittimus, sunt interim, qui cum ALLIONI *l. c. c. 2.* asserunt, se nulla exanthemata miliaria vidisse, absque febre, quod tamen monente LUDWIGIO in *COMM. de reb. in sc. nat. & med. gest. T. VIII. P. IV. p. 601.* Saxonibus valde solenne deprehenditur, quoinde & illam speciem nomine Purpuræ chronica & scorbuticæ appellandi apud eos invaluit consuetudo, quamque & admittunt HALLER & SWAINSTON. *Dissert. de Purpura Gotting. 1752. p. 3.* Illud interim non negandum, tales Purpuras chronicas & scorbuticas dari, maligna satis sæpe stipatas febre, quo refert DE SAUVAGES *l. c. Cl. III. p. 396.* miliarem nauticam, miliarem purpuratam seu febrei carcerum HUXHAMI, & huc quoque HOFEMANNI &

& COTHENII casus de purpura scorbutica progresso hemorrhoidum fluxu nimio, Hal. M. 1732. referendus. Opposuit vero expresse idem DE SAUVAGES miliarem scorbuticam absque febre sæpius saltem evidenti sese manifestantem. Ea vero, quam de nostro morbo dedimus, definitio, & ipsius differentias ab aliis exanthematicis morbis satis sufficienterque demonstrat, & divisiones quasdam ejusdem quoque sistit,

§. IV.

Dividunt morbum nostrum in benignum & malignum: in brevem & chronicum, quorum notio jam per se patet. Dividunt porro in rubrum & album. Rubrum faciunt exanthemata exigua, nihil fere humoris conspicui in se continentia, nodulorum instar emergentia, cutim asperam reddentia, & cum pruritu & punitionis sensu conjuncta, huc & pertinent ea, quæ paulatim humorem subalbidum concipiunt, de cetero cum prioribus conveniunt. Album sistunt exiguæ vesiculæ humore subalbido ab initio statim plenæ, aut etiam limpidissimum laticem continentis ab initio, hincque pellucidæ, mox magis opacato humore albas magis sistentes, peculiariter crystallinas vocatas. Hanc vero distinctionem in album & pellucidum minime convenientem credit ALLIONI l. c. cum observante HAMILTON de febr. mil. ea exanthemata nostri morbi, quæ ab initio pellucida fuerunt, alba sub finem evadunt. Vulgo quoque dicunt rubrum benignum esse & album malignum, contrarium vero sæpe observavit laudatus ALLIONI l. c. c. 3. Chronicus benignus morbus miliaris per plures menses, imo integros annos, sine magno incommodo solet gestari, Gallis talis vocatur *ebullition de sang*, Anglis *a rash* videtur cum Latinorum *Stidaminibus* aut Græcorum *ὄσπρη* optime convenire. Aliam purpuræ miliaris distinctionem habet HAMILTON l. c. in simplicem

simplicem & complexam five compositam, illam vocat quoties nullæ aliæ erumpunt, præter miliaryes, pustulæ; hanc si & aliæ sub ipsa vel cum ea erumpunt, ut variolæ, petechiæ &c: hanc vero satis accuratam utilemque in praxi divisionem, cur ALLIONI *l. c. c. 3.* subdivadat in simplicissimum, simplicem, & complicatum, primum dicens illum, in quo, si febrim excipias, absque ullo alio morbo miliaria exanthemata adveniunt, simplicem vero, in quo sub specie alterius morbi primam periodum percurrit, quin alius revera morbus adjungatur, hic si adfit, complicatus erit, non videmus; cum minime perspicimus, quomodo ex primi consideratione miliaris morbi Natura magis elucescat, quam ex alterius, cum, ut ipse quoque dicit, ejus limites non ita facile semper definiri possint. Dividunt porro in epidemium & sporadicum, in discretum & confluentem in complicato morbo præcipue observandum, nec non in symptomaticum & idiopathicum, quem quo jure hoc titulo insigniri mereatur sequentibus docebimus. Nos in nostra tractatione potissimum ad eam divisionem attendemus, qua dividunt morbum nostrum in simplicem & complicatum, illum dicentes cum ALLIONI, si absque ullo alio morbo, excepta febre, miliaria exanthemata adveniunt, hanc si aliis morbis complicatur, adjungitur, aut etiam sub specie earum solummodo ingruit, five jam deinde subsistat per statum morbus iste, five evanescat, nec non ad benignam vel malignam indolem maxime respiciemus. Sunt insuper Auctores, qui Purpuræ nostræ adhuc alias species enumerant, ut Urticatum & Scarlatinam, quæ vero cum neque pusilla exanthemata instar milii feminis referant, sed latiora, imo in scarlatina cutis æqualiter rubore perfundatur absque pustulis, nec desquammentur, minime huc trahi possunt. Propius huc spectant utique Rubeolæ VRATISLAVIENSIIUM *Hist. Morb. A. 1699. p. 18.* quæ quoque

B

latio-

latiorem quandam maculam efficiunt, attamen desquamantur, nec non benignior illa puerperarum Purpura a Germanis quibusdam *das Gesäme* vocata. Minime cum *SEIP. l. c.* huc refero *LANGIO Prax. Med. C. XIII. §. 9. not. e. T. II. Opp. p. 96.* notatum exanthema infantibus rusticorum in Saxonia commune, quod *den rothen Hund* appellant, quod vero nihil aliud dicit esse, quam febrim scarlatinam.

§. V.

Quo jure Morbus Miliaris dici possit idiopathicus, nostris temporibus mire controversitur. Dixit *CEL. DE HAEN Thes. de Febr. div.* miliaria exanthemata frequentius mala arte progigni, sponte rarius, ratione & experientia suffultus, & in sua *Rat. Med.* passim probaverat; eadem minus esse symptoma naturale & characteristicum febris particularis, quam symptoma morbificum *επιδημίας* causatum in plurimis febribus ex abusu regiminis & remediorum calidiorum. Insurgerant hinc contra eundem statim plurimi, præcipue *TISSOTUS* peculiari libello *Lettre à Mr. HIRZEL sur quelques critiques de Mr. DE HAEN, par Mr. TISSOT p. 46. & seqq.* huic paulo acriori epistolæ, acriter quoque respondit *DE HAEN Lettre à un de ses amis au sujet de la lettre de Mr. TISSOT à Mr. HIRZEL §. 2. p. 29. & seqq.* quam iterum *HAENII* Collega & strenuus adversarius *CRANZIUS* eodem stylo refutare conatus est in *Lettre à Mr. TISSOT au sujet de la dispute avec Mr. DE HAEN.* Ambo vero hi celeberrimi Viri saltem in hac re *HAENII* prolata minus bene videntur intellexisse, quando illum propterea injurium in celeberrimos in arte *VIROS*, qui in sua felicissima quoque Praxi, tamen frequenter Miliaries observaverint febres accusant, cum sequeretur, eosdem fuisse maximos Miliarium exanthematum fabricatores, productores, minusque saniorum Medicinæ principiorum gnaros. Novimus methodum illam, quam

quam ab initio & per fat longum tempus post adhuc adhibuerunt contra morbum nostrum epidemice & maligne ingruentem satis calidam, tum ratione medicamentorum tum ratione diætæ: dicit ergo Cel. DE HAEN illud solummodo fieri sapius, ac sapius quidem, quam ordinario putatur, illudque propria & aliorum & Collegarum probat experientia in responfione ad litteras TISSOTI, & nonne sæpe plus regimen calidum dependet ab adstantibus, quam a Medico ipfo? apud quos sæpe plus valet præjudicio quodam recepta consuetudo, quam facundiffimi quoque Medici optima præcepta & monita, quale quid iidem hi Viri erunt experti, & in febre quadam acuta manifestiffimam cauffam productionis miliarium exanthematum fuiffe refert LAUTTER *Hift. Med. biennalis morborum ruralium, qui a verno tempore anno 1759. usque ad finem hyemis 1761. Laxemburgi & in vicinis undique Oppidis pagisque dominati sunt.* Et si morbum idiopathicum dicimus, cujus cauffa in parte affecta ipsa hæreat, five in qua symptomata sese manifestant, quique a nullo alio morbo prægresso dependet, tunc, quo jure morbum nostrum idiopathicum vellemus vocare non perspiciamus, cum cauffa exanthematum non hæreat in cute, sed in sanguine, per cujus motum inde auctum febreque obortam demum ad cutem transfertur, cujus ergo secundum Ill. B. VAN SUIJTEN *Comment. ad BOERH. Aph. T. II. ad §. 689. & seqq.* sunt effectus potius quam cauffæ. Hanc sententiam forsitan jam fovebat HIPPOCRATES, qui in *Coac. Præn.* dixit: *quibus in febribus continuis pustula per totum corpus erumpunt, lethale.* Imo videtur, Veteres in genere efflorescentias has cutaneas febribus supervenientes pro simplici symptomate effectoque febris majoris habuisse, hinc minus ad eas attendisse, nisi quatenus ejusdem vim & malignam indolem magis declararent; certe enim alias illas quoque accuratius descripsissent. Et tempus

pus & modus, quibus nostra Febris grassare incepit, hæc-
 ce ulterius demonstrant. Apud Veteres enim vix una vel
 altera vice observata, post bellum tricennale, restituito per
 pacem Westphalicam commercio libero, indeque Lipsiam
 celebriorem quoque mercaturæ sedem introducta ingen-
 ti calidiorum aromatum copia, iisque cibis variis in ni-
 mia copia mistis, & sic mutato fere subito vitæ genere,
 cum sub tempore belli tricennalis iisdem abstinere coacti
 fuerint, magna succis vitalibus accessit intemperies cali-
 da, potissimum in foeminis ceu tenerioris & laxioris tex-
 turæ vitæque sedentariæ deditis magis, quæ cum & debi-
 lioris animi tentationi facilius succumberent, gravidæ fa-
 ctæ gulæ perverfoque appetitui magis indulgerent, puer-
 peræ illas præcipue a calido regimine natas, nifuque im-
 perfecto & erroneo quasi Naturæ, uti DE HÆEN loquitur,
 epidemice inter se grassantes experiebantur, cui si addi-
 mus receptam tum temporis & in febribus acutis, nec
 non in Puerperio methodum medendi & diætæ regimen,
 quæ calidiora quævis alexipharmaca, bezoardica, the-
 riacalia exhibebant, aëris liberioris accessum cautissime
 avertabant, agrosque stragulis & hypocaustis calidiori-
 bus quasi suffocabant, non mirum, tunc morbum ma-
 jorem progressum fecisse, in vicinias quoque prorepfisse,
 ubi corpora scorbutica ad hunc morbum suscipiendum jam
 apta reperiēbat, & sic sensim Misniam totam, superio-
 rem & inferiorem Saxoniam, & ad Rhenum sitas Pro-
 vincias peragrassæ, imo trans Mare in Angliam & Sueciam
 quoque transivisse. Nec mirum, postea sæpius epidemi-
 ce eundem morbum fuisse grassatum, cum etiam meliori
 licet cognita medendi methodo, tamen præsentibus in
 aëre vitæque regimine causis ejus productioni faventibus
 maligne ortus fuerit. Ejusdem vero sensim imminuta
 strages per cognitum conveniens regimen diæteticum
 & pharmaceuticum, & minor grassandi frequentia spem no-
 bis

bisfacit, nova sicut erat, sic tandem fore nullam amplius.

§. VI.

Fuere multi Auctores, qui hunc morbum cum introducta Caffee mania, præeunte HOFFMANN M. R. S. L. c. nec non *Diss. de Purpura genuina origine*, prognatum a forbitione potus Coffee & Thee volunt, uti illud recentissime probare conatus est Reinhard *Gedanken vom weissen Friesel: Fieber*, p. 30. *Et seqq.* ex partibus ejus constitutivis, in quam vero cogitationem jam ante HOFFMANNUM incidereat RIVINUS. Dicunt nempe tostione in fabis Caffee procreari oleum quoddam empyreumaticum, cujus pars volatilior sulphurea nervos admodum infestat, motumque sanguinis & spirituum augeat, unde frequens post potum Caffee partium tremor, nec non evigilatio, unde oppressiones & anxietates pectoris, nec non cephalalgia, symptomata Purpuræ nostræ semper accidentia, sub motu vero aucto sanguinis copiosorem quoque fluidorum fieri dissipationem nemo negabit, qua diutius protracta, remanentibus in sanguine particulis fixioribus, viscidis salinis terreis, stasis inflammatoria primo generatur, &, cum nervi infestantur, præcipue febris nervea inflammatoria orietur, cujus generis nostram esse ex sequentibus probabile fiet. Quodsi vero hisce opponamus exempla tot hominum febre hac decumbentium, qui nunquam per vitam potu Caffee usi fuerunt, totque civitatum & regionum ab eodem hætenus plane immunium, quorumque magnum quoque numerum recenset ALLIONI sub finem Catalogi epidemiarum nostræ Febris, ubi tamen non minor quam in aliis, ubi morbus quasi viget, potus Caffee usus, hæc facile concident. Imo potius secundum DESBERT *Observations sur la fièvre miliaire*. JOURNAL DE MEDECINE T. XIX. p. 135. in eo casu,

casu, ubi suppressa transpiratio malo nostro ortum forsitan præbere possit, leni suo stimulo aromatico illam excitando, virtute inde quoque dependente antiseptica præservandi scopo inservire poterit; simul tamen & causa quædam procatartica esse poterit nostræ Febbris, ob eandem rationem in eodem casu nempe perspiratione aucta & iterum a refrigerio aut alia de causa repercussa secundum Auctorem *Diarrii Germanici der Arzt*, T. III. p. 157.

§. VII.

Graphice nostram febrim describit HEBENSTREIT *Patholog. metr.* §. 13. p. 55. quam vero descriptionem in *Carm. de hom. san. & agrot.* omisit:

*Sed tu, quam cecini, cum tristia fata mariti,
 Damna puerperii canerem, nunc, purpura, quamvis
 Dicta satis, non effugies; tua crimina novo,
 Nemo tuos raptus effrenatumque nocendi
 Instinctum facili describere carmine vellet,
 Obsequium bona verba negant, turpissima dictu
 Conveniunt, Te cantharidem pestemque vocasse
 Mite nimis dictu, Tu plus es pestibus ipsis.
 Omen inest titulo, vox purpura, sola, tremores
 Incutit & sacro percellit membra tremore.
 Te divina, novam, quam quondam Græcia nescit,
 Quam Latium, vindicta dedit, nostrisque creavit
 Supplicii lethale malum: Te foeda putredo
 Sanguine progenuit spurco, Te letifer ignis
 Excoquit & parvam facie, discrimine magnam
 Perniciem cordis, vitalis visceris hostem,
 Intus alit, nihil est, popularum millia quando
 Per cutis antra ruunt, nam spe frustraris inani
 Agrotos, Medicos, quorum tu risibus artes
 Excipis: interea dum nos epidermide nata*

Plena

Plena sero sperare jubet vesicula vitam
 Tu struis insidias & cœcis viscera flammis
 Corripis & jugulum frangis miserabilis ægri,
 Desipit ille prius, moribundaque lumine fulgent
 Labra tremunt, confusa ruunt e gutture verba,
 Singultu diaphragma gemit, vomit, oscitat æger,
 Et floecos legit, & lecto subsistere nescit,
 Palpat inane manus, mox frigidus ingruit horror,
 Intereunt sensus, superas mens exit ad auras.
 Hanc ego mercedem de Te meruique feroque
 Purpura, tale Tuo pretium das barbara vati
 Te mea Te perit vita mihi dulcior ipsa,
 Infelixque puerperium Te finit, uxor.
 Tu mihi vix sponso, non prouibus exiit annus,
 Eripis banc animam, tanti mercede laboris
 Per te nunc careo.

Ut vero eo melius signa morbi nostri diagnostica eruamus, probe attendendam esse ducimus divisionem ejusdem in simplicem & complicatum, benignum & malignum, haud ita, ut vulgo fieri solet, in album & rubrum, ob rationem jam supra ex ALLIONI allegatam. Benignus vero & simplex, si absque febre ingruit, cum alterno solummodo levi caloris & frigoris sensu ægros invadit, præcedunt eruptionem pustularum molestus potius quam dolorificus valde, gravativus capitis dolor, nec non leniter oppressorius pectoris, cum minoribus catharralibus nonnunquam symptomatibus, coryza, tussi leniori, raucedine. Punctorium per totum corpus, præcipue vero circa pectus pruritur, eruptio pustularum mili semen vix adæquantium succedit cum sudore foetido, sub quo priora symptomata disparent, pustulæ sensim exsiccantur, deinde desquamantur aut disparent solummodo, mox reditura eodem modo, quando calore magis corpus fovetur. Hoc modo chronica benigna s. scorbutica utplurimum

rimum, æstivo præprimis tempore, cum rubris pustulis ingruit, & sæpius sine noxa recedit & revertitur. Simplex vero febre conjunctus morbus noster prima die illam experitur quam maxime lenem cum horripilationibus vagis & molestis, & in ipso æstu sæpius, sed incerto tempore, observatis; symptoma peculiare huic morbo quasi proprium secundum LUDWIGIUM *Inst. Med. Clin.* §. 213. sistentibus, in reliquis sanis simillimi ægri absque dolore, debilitate & prostratione virium pulsus habent densum duriusculum & aliquanto contractum, quem cum debili hic minime confundendum esse contra plurimos Auctores monet ALLIONI *l. c. c. 4. p. 38.* cum talis semper ex itatu virium & compressione pulsus, qui duriusculus est, judicari poterit. Præterea sudoris impetus illis est importunus. Circa alteram vero diem febris fortior, pulsus celerior, urina a statu naturali deflectens pallida, anxietates præcordiorum, singularis quædam circa scrobiculum cordis strictura, & compressio cum frequentibus suspiriis, metu & tristitia, fletu quoque nonnunquam & lacrymis, absque manifesta causa involuntariis, inquietudines, jestigationes corporis, somnus interruptus, dolor aliquis spalticus circa vertebrae lumborum ad spinam dorsi descendens, cum stupore quodam extremitatum pungitive dolente, præcipue in digitis, aut etiam levioribus doloribus arthriticis, sudores assidui acidum corruptum olentes specifici odoris, morbi incrementum annunciant. Tertia, quarta vel quinta etiam die quamquam rarius, post copiosos sudores olidos perpetuasque caloris & frigoris alternationes cum dolore pungente iactar acicularum, & pruriente in pectore & collo primum prorumpunt pustulae renitentes miliaris rubrae vel albae, minutae, deinde sensim in dorso, abdomine, extremitatibus juxta decursum majorum vasorum, quoque partes magis tectae minusque aëri expositae fuerint externo, hinc minus in facie & manibus

nubus frequentes. Cito hæc pustulæ in vesiculas eleuantur limpido sero plenas cum tumore & rubore cutis: maxima vero ex parte eruptione peracta, symptomata prædicta mitigantur, aut plane disparent, febris vero & sudor subsistunt, quamvis minus intensi, urina magis fit colorata, septima plerumque jam morbi die, aut quarta post eruptionem exanthemata exsiccantur, & per squamas decidunt ea ratione, ut quæ primum in conspectum venerunt, primum iterum evanescant & abeant, febris cessat, & omnia ad naturalem statum iterum vergunt. Rarissime utique tam benigne hic morbus procedit; ut plurimum quoque vel post eruptionem pustularum febris intenditur cum symptomatibus prædictis, pulsus magis adhuc contractus & celer, urina copiosa & aquea emingitur, sudor supprimitur, agrypnia, cephalalgiae fortiores, deliria, comata ingruunt, pustulæ subsident, retrocedunt cum subsultibus tendinum, miris in lecto jectigationibus, symptomatibus convulsivis, ægri sarcinas colligunt, floccos legunt, faeces alvo, antea satis stricta, liquidæ, copiosæ, biliosæ, foetidissimæ dejiciuntur, etiam involuntarie. Hæc omnia tandem adveniente stertore, pulsuque deficiente, per suffocationem, mortem inducunt, nisi post perbreve tempus sudor aliqualis iterum sese manifestaverit, cum subsequenter pustulis, quo enarrata symptomata sensim mitigantur, & ex parte disparent; hacque ratione morbus admodum varius, Protheo mutabilior, per statum sæpius hanc tragediam ludere potest, ita ut, ægris per totum hoc tempus inter sacrum & saxum hærentibus, Medici quoque hæreant, nec ullam certam felicitis eventus, etiam bonis ægri rebus, prognosin formare poterint. Hac ratione, nec non si pustulæ vel propter miasmatis aliquam visciditatem, aut potius cutis rigiditatem ægre, minus copiose, tardius nonnunquam

C

pro-

prorumpunt, morbus ad 14 & ultra dies protrahitur, ita ut vix intra tres septimanas finiatur.

§. VIII.

Complicatus morbus præter symptomata, morbo cum quo complicatur, propria, ab initio statim quædam prædictorum habet juncta, præcipue sensum illum in digitis stuporis pungitive dolentis, nec non horripilationes vagas. Morbi vero, sub quorum facie nonnunquam ingruit, cum sudoribus olidis solvuntur, & sub eruptione pustularum iterum disparent, tuncque simplicem Febrem Miliarem iterum sistunt, vel post eruptionem quoque persistunt, & tunc ut plurimum pejoris ominis & malignæ indolis esse solent, quoniam adjuncti morbi effecta adeo sunt pertinacia, ut sola expulsione miliarium exanthematum nequaquam solvi queant, aut varie permixti utrarumque actionem turbant, & anomalam faciunt. Complicatur autem cum omnibus fere morbis ex obstructione & inflammatione vasorum sanguiferorum ortis aut lymphaticorum, nec non ex convulsione. Et hinc sub specie rheumatismi sæpissime, varii generis convulsio- num, morborum catarrhalium, inflammatoriorum pe- ctoris Pleuritis & Peripneumonix, unde quoque spe- ciem Peripneumonix exanthematicam statuit SAUVAGES *l. c. p. 502.* anginodeorum etiam, febrium putridarum exanthematicarum aliarum, variolosarum, petechialium, morbillosarum, nec non febrium intermittentium invadit, illisque jungitur. Semper admodum periculosa sunt hæ Miliare Febres complicatae, cum ut plurimum pejora & fortiora symptomata habeant eos concomitan- tia, majorem malignitatem indicentia, præcipue quando aliis morbis exanthematicis junguntur, nec non inter- mittentibus. Præterquam enim, quod in his ultimis hor- roris tempore pustulae facile retrocedant, uti illud obser- varunt

varunt BEROLINENSIS ACT. MED. Dec. 11. Vol. 7. p. 102. in quartana, & in tertiana simplici ALLIONI l. c. §. 107. incrementibus symptomatibus lethaliſſimis ægri hinc citiſſime pereant; intermittentes tales ut plurimum malignarum ſunt radices, & facile in eas tranſeunt, nec non malignæ quoque ſemper aliquid intermittentis habent, uti illud notaverunt RŒDERER & WAGLER de Morbo mucoso Sect. 1. §. 6. Gotting 1762. Malignæ vero præcipue indolis obſervantur epidemica, in quibus pulſus debilis & exiguus, inſignis virium corporis & animi proſtratio abſque manifeſta cauſa, ut plurimum quoque abſque plethora, concurrunt, cum urinis variis, modo turbidis, modo aqueis. Frequentiſſime & ſub hac facie fere primum ingruerat cum Puerperio connexus, noſter morbus & tunc cum febre lactea ſolito vehementiore corripit ægras adjuñctis ſymptomatibus, ſ. præced. enaratis, lochiis interim parcius fluentibus, imò plane quoque ſuppreſſis, unde uteri aliqua inflammatio oritur; lac ſi ſub his circumſtantiis ſimul parum fluxerit, & alvus liquida iisdem obſervetur, nec non dolor uteri pertinax ſub continuis anxietatibus & deliriis cum ſtertore convulſivo moriuntur. In morbo hoc complicato nonnunquam contingit, ut puſtulæ in majores veſiculas confluant, quod Germani appellant die groſſe Frieſelblaſen. Nonne hinc forſan Pemphygos a SAUVAGES l. c. p. 382. a Purpura alba diſſerre male pronunciat. Illud interim & de noſtro Morbo notandum, eundem interdum pluries ſucceſſive prorumpere, & tres quatuorve vicibus haud interrupta ferie infeſtare, qualem ægram nobis ſiſtit SCHACHER & STEINFELD, febre acuta exanthematica quinquies ferie non interrupta morbum Lipſ. 1723. cui tandem variolæ quoque ſuccedebant. Nonnunquam quoque in Epidemia Petechiali loco Petechiarum Purpura alba prorumpit, uti id moment obſervatores: nonnunquam quoque

que ejus eruptione alios morbos solutos & curatos fuisse iidem testantur, ut sternutationem, pertinax delirium melancholicum, singularem immodicum risum, involuntarium, convulsivum in virgine, viro juveni nupta, nocte a celebratis nuptiis media *ACT. HELVET. Vol. I. p. 47.* qualia exempla ex suis Auctoribus allegat *ALLIONI l. c. c. 5.* qui ipse apoplexiam cum apparente erysipelate faciei partis, quae respondebat resoluto lateri, solutam vidit.

§. IX.

Sanguis in hac febre vena secta missus plerumque pauco sero & gelatina concreta constat, post eruptionem, aut etiam mox ante eandem praegressis copiosis sudoribus fere absque sero coccineus est, observante *ALLIONI l. c.* quod idem & *STOERCK* deprehendit in morbis acutis pectoris, quibus miliaria alba solebant supervenire Annis 1759. & 1760. *Ann. med. II.* rarissime vero dissolutus, crusta levi variegata inflammatoria obductus. Post mortem quoque in thalamis cordis & majoribus vasibus Purpura alba enectorum multos sanguinis grumos invenit *HOFFMANN M. R. S. l. c.* In genere praeter vasa venosa summe turgida, sanguine distenta, maxime capitis, nihil quod veram mortis causam indigitare potuisset reperuerunt *BEROLINENSES Act. Med. Dec. I. Vol. 2. p. 75. & 76.* nec nisi in morbo complicato viscus aliquod peculiariter infectum deprehendere Observatores, uti uterum in puerpera morbo hoc defuncta aliquo loco inflammatum, & pulmones in febribus inflammatoriis pectoris, quibus jungebatur miliaris, demortuorum cadaveribus *STOERCK l. c.* Cadavera cito quoque ad putrefactionem ruunt, uti fere in omnibus febribus acutis inflammatoriis malignis, teste foetore intolerabili & intumescencia eorundem cito mortem excipiente, inde & naribus saepe sanguis & ore exitum cum vehementia, uti illud observavit in puerperis hoc morbo

morbo defunctis & aliis HALLER *l. c. L. VI. Sect. I. S. 43. p. 222.* aut saltem spuma circum os observatur, manifesta resolutionis putredinosæ indicia. Cur nemo fere Observatorum viscera interna, uti in aliis morbis exanthematicis acutioribus, pustulis aut maculis obfessa invenit, nisi BEROLINENSIVM *l. c.* gangrænulas huc referre velis?

S. X.

Hactenus enarrata symptomata & phænomena nostra febris, causam proximam ejusdem arguunt, seri sanguinisque peculiarem quandam acrimoniam, nervis præcipue, infectam. Credidit HOFFMANNUS se rem acu tetigisse; dum *l. c. M. R. S.* in rubra serum acre salino sulphureum alcalescens volatilius, in alba lympham acido vappidam fixiorem coagulantem accusat, haud suis destitutus fundamentis, minus vero solidis, si exactius phænomena morbi rimamur, ac ab initio apparere potuissent. Hanc HOFFMANNI hypothesein plurimi recentiorum ita inverterunt, ut in rubra magis lympham acido vappidam, in alba serum acre salino sulphureum enarratas tragoedias ludere statuerint. BRUNNERUS *Misc. N. C. Dec. III. a. 7. & 8. obs. 206. p. 344.* fluidi nervei sobolem in vesiculas seu hydatides collectam & visibilem factam credit, quæ sententia Anglis plurimis haud ita displicet, quin potius tales morbos vocent *febres nerveus*, cum tamen HUXHAM *essay on fevers c. 6. & de aëre & morb. epid. P. 1. p. 148. 199.* adhuc magnam differentiam inter easdem occurrere statuat. Quodsi aliquid hujus vellemus assumere, ita hanc sententiam moderandam saltem censemus, ut humor acris, qui sanguini inest, corque ad frequentiores ictus stimulat, sub hoc motu ad cutis colatoria delatus, ibi ejusdem nervulos peculiari sensu afficiat, unde stupor ille pungitivus præcipue in digitis, ubi copiosiores quoque nerveæ papillæ; his vero affectis reliqui per consensum afficiuntur,

tur, unde mira illa symptomata systematis nervosi morbose affecti, præcipue quando materia exanthematica retropellitur; cumque acre hoc irritans massam sanguineam ita labefactet, ejusque mixtionem turbet, ut ea, quæ ad corporis functionem requiruntur, ægre suppeditare posse videatur, cor licet magis irritatum debilius se contrahit, unde forsitan quoque pulsus contractior aut debilior. Et ideo ALLIONI *l. c. c. 14.* quoque mortis in hoc morbo causam soli nervorum, præcipue papillarum, puncturæ tribuit, neque febris vehementiæ, neque cutis inflammationi, quum pluries etiam animadverterit ægros sine vehementi febre absque insigni cutis inflammatione, reliquis quoque bonis ægri rebus, solum ex depressis pustulis citissime decessisse. Quomodo autem nervi afficiantur, ut mira illa symptomata convulsiva oriantur inde, idem ignorat.

§. XI.

Hoc vero acre miasma tenuissimæ, mobilissimæ, stimulantis, putridæ, alcaliscentis naturæ si credamus, non falli videmus. Maximam illi tenuitatem & mobilitatem vimque stimulantem tribuit ALLIONI *l. c. c. 13.* & arguunt facillima retrocessio & iterum cita apparentia, miraque convulsiva symptomata, & hinc veneno comparat, illi quidem in hydrophobia simili, a similibus, quæ utroque morbo accidere solent, symptomatibus citaque cadaveribus hydrophobia enectorum inducta putredine, eo tantum cum discrimine, quod in hydrophobia sanguis magis ad certa quædam loca determinetur & retineatur ibidem, in nostro vero morbo lymphæ: analogum quoque putat illi mytolorum, a quorum esu similia ac in febre miliari oriuntur symptomata, quin & vesiculæ notante MÖHRINGIO *A. N. C. Vol. VII. p. 113. App.* Cum vero hæc venena citam cadaveribus inducant putredinem, cum prof-

progressus morbi & plurima ejus symptomata eandem jam
 in vivo homine arguant, quid obstat, quo minus hoc
 miasma quoque putridæ indolis statuamus, dissolutoriæ,
 alcalæscens, sive jam hujus dissolutionis signa sese adhuc
 in vita manifestent, sive sub eruptione, sive post mortem
 demum. Nec nobis regerat aliquis putridum sanguinem
 minime posse esse congramatum, densa, tenaci crusta in-
 flammatoria obductum, qualem in nostra febre observa-
 runt Auctores: per Spiritum Salis Ammoniaci sanguinem
 in massam tenacem cogi testis est Cl. DE HAEN *Rat. Med.*
P. I. p. 112. & in genere pseudodoxiam epidemicam à
 salibus nempe lixiviosis sanguinem liqueferi, ejusque ru-
 borem augeri, per sua & aliorum experimenta refutavit
 HALLER *El. Phys. T. II. L. V. S. II. §. 26. p. 79. & seqq.*
 & MORGAGNIUS *de sed. & caus. morb. L. IV. Ep. 49.*
Art. 22. & seqq. proprie neque in sanguinis dissolutione,
 neque in ejus coagulatione vim miasmatis aut malignita-
 tis hæere ostendit, cum utraque uni eidemque morbo so-
 leat conjungi. Qui porro perpendit, per sudores tam
 copiosos in nostro morbo fluidam sanguinis partem ni-
 mis expelli, non amplius grumos sanguinis in nostra fe-
 bre demortuis deprehensos, mirabitur; qui quoque aci-
 dum corruptum olentes illos cogitat sudores, facile quo-
 que in eam sententiam incidere poterit, ac si expulsa
 per fermentantem quasi febrem maxima ex parte, sub
 specie corundem, acida, corrupta nostrorum humorum
 indole, in massa sanguinea putredo nascatur, sub qua
 partes volatiliores salinæ alcalinæ ad cutem elevantur,
 ascendunt, ibi vesiculas, pustulasque facientes. Putre-
 scere vero in febre humores HALLER & HOFFMANN *de*
gener. sal. morbor. probatum iverunt, & HUXHAM veros
 sales alcalinos inde produci credit. An noster morbus affi-
 nitatem habet quandam cum illo mucoso, de quo RØEDERER
l. c. qui forsitan idem est cum Febre catarrhali glutinosa

nosia STÖCKERII *Ann. Med.* II, p. 58. ? Arguunt sympto-
mata catarrhalia, affinitas cum illis morbis, cum quibus
& mucosus, ut sunt intermittentes, malignæ, inflamma-
torix, petechizantes. Quod in epidemia petechiali loco
Petechiarum exanthemata miliaria alba erumpant, forsitan
illius ab altero differentiam monstrat, in nostro nimirum
morbo serum & lympham magis corruptam, in Petechiis
sanguinem hoc modo corruptum accusandum venire,
quod magis adhuc probatur per convenientiam methodi
medendi, causarum ambos producentium, subjecta, ratio-
ne quarum, illa, quæ sunt habitus laxioris, humidioris,
a nostro magis, strictioris vero & calidioris magis ab illa,
infestantur.

S. XII.

Quomodo per abusum rerum sex non naturalium san-
guini vel ejus sero possit conciliari putredo, nemo, qui
vel primis labris medicinæ elementa gustavit, ignorat.
Solutus motus musculorum & exercitium corporis nimium,
victus mere carnis, fames & inedia diu tolerata, abusus
salium volatilium, vapor de aqua sentinæ putridus, cal-
lor nimius aëris præsertim humidioris, venti ardentes
orientis, aër conclavium, quos hominum nimia turba
replevit, præsertim si iidem homines morbo vel maligno
epidemico vel contagioso laborant, uti nosodochiorum
aër, quem præcipuam quandam causam editæ a nostro
morbo stragis & inter Medicos nostrates experti sunt Ar-
gentoratenses annis 1734. & 1735. cf. Exp. SALZMANN
Historia purpurae miliaris albae &c. Argent. 1736. nec non
aër aliunde putridis vaporibus inquinatus, qualem ut plu-
rimum quoque in epidemiis observare solent, medica-
menta quædam, ut Mercurius, Opium, venenatorum
animalium morsus, morbi ipsi, febres aliæ, nec non
chronici, ut phthisis, rhachitis, scorbutus, & quæ non
alia,

alia, Observatorum fideli testimonio illam corporibus evi-
denter induxerunt: hinc scorbutica, cachectica, laxio-
ris habitus, nec non biliosi cholericici temperamenti Sub-
jecta, morbo huic præ reliquis suscipiendo apta. In puer-
peris lautior per graviditatis tempus victus, ille præcipue,
qui ex farinaceis glutinosis cum ovis & butyro paratur,
abusus potus calidi, alvus obstructa vel segnior, evacua-
tiones vel sanguinis vel primarum viarum, sub his præci-
pue circumstantiis, neglectæ, post partum secundinarum
vel totalis vel partialis retentio, lochiorum paucior flu-
xus vel plenaria suppressio, nec non lactis repressio, ca-
lor nimius conclavium, fortiora aromatica, spirituosa,
calescentia, cardiaco & roborandi scopo concessa ipsis,
aut plane contrarium rusticarum quarundam puerpera-
rum regimen refrigerans, repellens, quo nempe eadem
defenduntur sollicitè a calore extrinseco, intrinsecum,
uti opinantur, accendente, hincque extremos pedes non
nisi nudos, frigido aëri expositos, aut stanneas patinas,
aut areas pateras inversas plantis pedum admovendas,
iisdem suadent obstetrices & adstantes, quod vero regi-
men talia exanthemata produxisse, observarunt BEROLI-
NENSES ACT. MED. Vol. V. Dec. II. p. 30. vehementio-
res animi affectus, ira præcipue & tristitia, huic malo sæ-
pe anam commodam præbent. Quomodo vero ex per-
verso regimine diætetico & pharmaceutico ex morbis fe-
brilibus licet fortioribus tamen benignis tales ut plurimum
malignæ febres oriantur HOFFMANN & DU FAY de mali-
gnitatis natura & origine in morbis acutis. Hal. M. 1695.
nec non IDEM & ZWEIGEL de conversione morbi benigni
in malignum, sive generatione veneni in corpore per impe-
ritiam Medici ibid. 1701. §. 7. & seqq. monstraverunt,
ut alia Ejusdem circa hæc loca præteream.

S. XIII.

Prognosis nostri morbi uti in omnibus morbis acutis ex sententia HIPPOCRATIS jam fallax, sic in hoc ob mutabilem suum admodum genium incerta quam maxime. Benigna vero & simplex minori aut forsan plane nulla stipata febre, molesta magis quam periculosa. In genere autem Medicus in dijudicanda Purpura magis respiciat symptomata, quæ eam comitantur, quam colores & alias externas pustularum proprietates ex mente LUDWIGII *l. c.* §. 218. cum per alium ipsi adjunctum morbum tales febres noceant potissimum atque interficiant, imo sæpe ab ipso oriuntur ac conferuntur monente MORGAGNI *l. c. L. V. Ep. LXVIII. T. II. p. 441.* Supra monuimus, rubram ut plurimum dici benignam melioris quoque ominis censei, alba cujus inferior margo rubet; pellucidam vero aquosam, lacteam seu crystallinam mali ominis fere semper haberi, copiosiore quoque lentius prorumpentem, & confluentem pessimam: bene vero LUDWIG *l. c.* credit, nihil in his universale esse, cum habitus corporis, methodus medendi perversa, regimen neglectum & epidemica constitutio, exanthemata nonnunquam immutent. Quo magis vero morbus noster complicatur, eo periculosior, præcipue si cum aliis acutis aut exanthematicis præcipue petechiis, morbillis, variolis (quod ultimum periculosissimum morbi complicati genus ALLIONI credit) jungitur, quia, ut HOFFMANNUS *M. P. S. T. II. C. II. §. 29. Schol.* videtur, *succi excrementitii ex ipsa sanguinis febrilis dissolutione, geniti, atque ob cohibitam diutius alvum in intestinorum latebris occlusi, in humorum massam postliminio recipiuntur, & hac pessima sane indolis exanthemata cum febrili insultu suscitant.* Qui prægressum aliquem morbum, sub cujus facie sese nonnunquam noster manifestare solet, passi fuerint, magis periclitantur

tantur quam ii, qui solummodo propter laxiorem habitum aut aliam quandam imbecillitatem eo corripiuntur, & hinc foeminae facilius evadunt quam viri. Pulsus post eruptionem naturali magis accedens, mollior, amplior, nulla accedente retrocessione, cito in salutem finiturum morbum indicat; si vero post eandem adhuc contrahitur, acceleratur ac tenditur citam retrocessionem cum symptomatibus convulsivis indicat, praecipue si & urina, quae in hoc morbo quavis die bis saltem inspicere debet, antea flava magis vel rubra, alba nunc iterum apparet. Augent periculum parvitas, depressio, inaequalitas & intermissio pulsus cum urina acri stimulante. Quo citius aut tardius tertio vel quarto die erumpunt pustulae, eo periculosior morbus, aut saltem eo magis in longitudinem protrahitur, quoque copiosiores sunt & minutae, (quae etiam ut plurimum peioris ominis esse solent) eo promptior, si retrocesserint, mors. Earum vero copiam arguit stupor ille pungitivus in digitis longius subsistens, frequentia ejusdem & sensatio in plurimis locis. Sudores & alvus quo magis diffusi, eo periculosiores, praecipue si pulsus contractior simul adfuerit, miliarium vero miasma concoctionem fere nullam patitur. Urinae morbum non judicant, nec alvus, quam tamen fluere post eruptionem cum moderamine bonum nonnunquam; parotides & salivatio eundem nonnisi rarissime solvunt, & haemorrhagia narium ut plurimum lethalis. Symptomata graviora post eruptionem etiam copiosam remanentia valde timenda, praecipue si frequens mingendi stimulus, urina copiosa, aquea aut lactea quasi fuerit. In puerperis vero non tam ipsa exanthemata, quam lochiorum suppressio reformidanda ALLIONI; his in fine morbi supervenientes tumores articularum vagos cum doloribus acutis & habitu cutis splendente, absque tamen oedemate, ab urinis, crassis, turbidis (bourbeuses) solutos & dissipatos

vidit BONTÉ *Rec. Period. T. VI. p. 34.* Hoc ipso veritatem Aphorismorum HIPPOCRATIS probans, quando dicit: *Lassatis per febres ad articulos abscessus sunt: ab abscessu ad articulos liberat urina multa crassa alba prodians.*

§. XIV.

In curatione Medicus ad majus vel minus morbi periculum attendat. Cum in leviori purpura chronica seu scorbutica nulla ut plurimum febris, aut saltem minus considerabilis adsit, absorbentia, temperantia, diluentia, lenia laxantia, juscula refrigerantia medicata ex plantis antiscorbuticis, aquæ medicatæ leviores, martiales, lacti maritatæ, cum diæta paullo accuratiori ratione rerum sex non naturalium omnem fere paginam absolvunt, observato simul quod, si plethora urferit, venæsectio extra paroxysmum in usum trahi debeat. In simplici vero febre, fortiori stipato morbo nostro Medicus videat primo, an primariam febrem solvere & profligare possit, simulque eruptionem hanc cutaneam arte sua præpedire, quod si non poterit efficere, saltem illud obtinebit, ut præparata & correctæ aliquantulum materia putrida acri, ejus per cutem excretio sub blanda diaphoresi facilitetur, hinc nihil aliud ipsi restabit, quam eandem convenienter conservare, simulque symptomata exinde pendencia convulsiva & stricuras relaxare & profligare.

§. XV.

In simplici ergo cum febre acuta ingruente hanc potissimum respiciat Medicus, & cruditates primarum viarum evacuet, plethoram imminuat, acrimoniam humorum & inde pendentes spasmos & obstructions temperet, corrigat, relaxet, referat. Primum scopum vel vomitoria vel lenia implebunt purgantia; illa præsentibus indicantibus, præcipue si ventriculum admodum prægravatum

tum hariolamur sub fortiori licet febre, præmissa venæ-
 sectione poterunt in usum vocari: hæc vero vel mitiori exi-
 stente febre, vel remittente, resolutis & relaxatis aliquo
 modo spasms & obstructionibus, optimum præstabunt ef-
 fectum; sint interim leniora, Serum lactis tamarindina-
 tum, Cassiata, Mannata, Salia digestiva, quamvis cau-
 tius cum his mercandum. Secundum scopum adimplet
 Venæsectio, quæ toties, quoties necessitas illam efflaga-
 verit absque metu poterit institui. Satisfaciunt interim
 tertio scopo diluentia, relaxantia, demulcentia, emolli-
 entia, resolventia, antiphlogistica, subacida. Quod si
 vero per hæc calor febrilis non satis cito poterit debella-
 ri, hinc manifestantibus sese signis evoluti a calore febrili
 miasmatis miliaris, peculiare aliquæ regulæ circa prædi-
 cta erunt observandæ. Vomitoria aut lenia laxantia nunc
 si antea ommissa fuerint, pro ratione circumstantiarum ma-
 gis hæc vel illa, indicantur, ad imminuendam & elimi-
 nandam aliquo modo miliarem materiam; commode in
 usum ducuntur & laxantia, quæ, contra vulgarem sen-
 tentiam, ex felicissimis Anglorum observationibus, ex
 GENTLEMAN'S MAGAZINE Vol. XXV. LUDWIGIUS com-
 mendat *Comm. de reb. in sc. nat. & med. gest. T. V.
 P. IV. p. 687.* Vomitoria vero DESBERT dans le JOUR-
 NAL DE MEDEC. l. c. Vomitoria quidem præcipue eo in
 casu, ubi præsentè febre fortiori etiam æger bene sese ha-
 bere credit, nec de suo periculo aliquid sentit promptis-
 simum remedium, præcipue si una jam vel altera venæ-
 sectio fuerit præmissa, a qua ulteriori instituenda absti-
 nendum præcipiunt omnes Observatores, nisi urgentia
 adfuerint satis symptomata: quo minori enim copia mis-
 sus fuerit sanguis, eo tutius ut plurimum finiri morbum,
 deficientibus enim extremis diebus viribus, pustulæ facile
 retrocedunt, & æger moritur, MEAD *Mon. & præc.
 med. p. 14.* auctor est. Tertio vero scopo, quæ inservi-

unt remediis, scopo nunc quoque antiseptico egregie ad-
 di poterunt lenia aromatica, stimulantia acidis mixta,
 præcipue si debilitas & prostratio virium concurrunt, ubi
 simul tanquam cardiaca inserviunt. A fortioribus vero
 nunc resolventibus abstinendum, cum sanguis jam ma-
 xime ad dissolutionem pronus sit. Hinc opiata proscri-
 bere inprimis præcipit TRALLES *de Opio Sect. II. §. 25.*
p. 182. qui & ipse a solo opii usu exanthemata purpura-
 cea nasci observavit, & apud FREIND in *Emmen. & HEC-*
QUETUM invenit ibid. Sect. I. §. 22. p. 137. Cum præter-
 ea sudorem & insensibilem transpirationem tantopere au-
 geat, nec non febrium crises & coctiones turbet, & ex
 hoc capite maxime erit contraindicatum opium in nostro
 morbo, ubi jam sudore quasi corpus diffluit. Pulvis Car-
 thusianorum hinc & Sulphur auratum Antimonii melius
 quoque exulare jubentur, aut saltem parcissime & con-
 veniente vehiculo oleoso exhibentur, Galli vocant *potion*
huileuse avec le Kermes. Camphorata sola huic scopo suf-
 ficient, cum & his aliæ indicationes implentur, & inter
 antiphlogistica Nitrum pariori dosi quoque sit exhi-
 bendum.

§. XVI.

Quando hoc modo primaria febris per sudores & urinas
 non solvitur, signa econtra evoluti miasmatis subsistunt,
 imo augmentur, & graviora exinde dependentia symptoma-
 ta, tunc excretio miasmatis per suas efflorescentias cutaneas,
 promovenda, juvanda & ad maturitatem perducenda est.
 Si signa futuræ eruptionis ergo sese manifestaverint, ab
 omnibus evacuationibus abstinendum: quam male enim
 vel sub ipsa eruptione, vel post eandem talia adhibean-
 tur, quoniam ad omnem alvi irritationem facile retroce-
 dunt exanthemata, docet HOFFMANN *M. R. S. T. II. S.*
27. p. 255. Dantur interim casus, ubi absolute indican-
 tur,

tur, quamvis rariores, vomitoria, si sub hoc tempore adhuc symptomata urgentia adfuerint, nausea nempe, vomitus biliosus, amarities oris, lingua squalida, uti BONTE *Recueil Periodique T. VI. p. 39.* Ex eo forsan, quod ad omnem alvi irritationem facile retrocedant exanthemata, diarrhoeisque, quas supervenientes ipsis nonnunquam viderunt funestas, præconcepta illa apud nonnullos & Medicos invaluit opinio, ut in hisce morbis alvum sollicite clausam servant, sique diarrhoea supervenerit, statim illam medicamentis sistant: quam male vero talis materia retineatur ex HOFFMANI *ll. cc.* hinc inde patet, qui quoque hinc alvum nec nimis strictam, nec nimis laxam esse debere inculcat; imo diarrhoea nonnunquam hoc tempore superveniens biliosa ea absolute indicat, ex mente ALLIONI; quid quod, prostant exempla, ubi enematis leviorebus emollientibus, etiam contra Medici consilium injectis, eruptio tam felix successit, ut ægra quædam talis mortis inde faucibus fuerit erepta, quales alios quoque casus TREVIO communicavit, in epidemia miliari a. 1735. sibi observatas felicissimus olim hic loci Practicus Exp. b. d. D. D. LINDERN, quos deinde prior in COMMERC. LITTERAR. NORIC. a. 1735. *hebd. VIII. p. 58.* publici juris fecit; imo jam supra quoque ex ALLIONI alvum sub hac secunda periodo fluere bonum prædicavimus. Circa Venæsectionem item tenendum, quod §. præced. monuimus, & quidem ob rationem ex MEADIO allegatam hoc tempore ab ea abstinendum; reliqua vero, quæ suavisimè medicamenta diluentia, relaxantia, resolventia, anti-phlogistica, lenia aromatica acidis mixta egregie quoque nunc conveniunt; inter quæ ultima primum quoque locum obtinet Cortex Chinæ Chinæ, *cujus etsi obscurus sit verus agendi modus, vires tamen in quibusdam perniciosis febribus abigendis experientia comprobavit; nec salubri ejusdem efficaciæ repugnat materia, quæ aut ad cutem, aut*
ad

ad articulos ejici e sanguine cœpta sit, inde autem introrsum vi frigoris repulsa, MORGAGNIUS l. c. Ep. LXVIII. ait. Acida vero hic potius vegetabilia, quam illa ex minerali regno, quæ fortius coagulant sanguinisque motum nimium uno impetu compescunt, nonnullis placent. Utraque vero non nimia dosi, partitis vicibus aut multa aqua diluta propinanda.

§. XVII.

Rarissime tam benigne morbus hic ad finem suum tendit, quin non Medico alia quoque facienda forent, quibus novis, quæ sæpissime obveniunt, symptomatibus satisfaciendum, supra jam innuimus. Sæpissime enim circulatio per cutanea vasa difficilis ex magna inflammatione, aut nervorum contractione, lympham ad pustulas efformandas necessariam subtrahit, & calore cutis pustulæ exarescunt & subsident; vel sanguis minori, quam par est, vi, ad memorata cutanea vasa appellens, aut causâ quælibet externa in contractionem adducens, lymphatica vasa, ut frigus aut terror, Misc. N. C. Dec. II. a. IX. Obs. 18. pustulas retrocedere faciunt, unde mira & gravissima symptomata promptissimum nunc Medici requirunt consilium, ni ægotantes subitæ morti tradere velimus. Frictiones cum panno aspero, fofus, potiuncula quædam diaphoretica efficacior, leni aromatico & acido maritata, potio calidiuscula præsentaneum quasi sapius exhibent remedium. Quodsi vero symptomata exinde nata convulsiva, impetusque humorum versus caput fortiora diutius ægrum teneant, suadent plurimi aut venæsectiones, aut cucurbitulas cum scarificatione aut vesicatoria. Evacuationes sanguinis aliquando revera utiles extitisse legimus, convulsiones etiam sedando; plurimum vero nihilominus ægrî interierunt, uti de venæsectione exem-

exemplum prostat ACT. MED. BEROLIN. Dec. I. Vol. IX. p. 20. & de cucurbitulis ALLIONI fatetur. Vesicantia hic præ aliis conveniunt, & præ aliis eximium præstant usum, præcipue si fibrarum vis torpeat, aut affectus soporosi concurrant, unde ea scapulis apponere suadet HAMILTON l. c. SYDENHAM Sched. mon. de nov. febr. ingress. & HOFFMANN l. c. sub tarda quoque eruptione furis cum fructu apponi scribunt, cum & humorem serosum impurum subtrahant. Si hac methodo, incertis semper ægri rebus, pustulæ ad exsiccationem pervenerint, symptomata omnia mitigata fuerint, tunc miasmatis reliquiæ & impuritates aliæ in corpore adhuc restitantes per unum alterumve laxans minorativum eliminandæ, continuato semper adhuc leniorum aromaticorum cum acidis mistorum, præcipue Corticis usu, donec febre profligata, paulo lautior diæta subacida concedi poterit, aut aquarum mineralium cum lacte & rusticationis usus ad refocillandas vires. Juscula quoque medicata, refrigerantia ex plantis præcipue antiscorbuticis egregie se gerunt. MEAD l. c. præterea suadet, inclinato jam febris miliaris morbo ad reliquias pustularum foras evocandas balneo tepido lavari, & in eo casu, ubi vesiculæ exiguæ, pellucidæ innumeræ apparent, consistente jam morbo, quæ vim solvendi febrem non habent, sed longam & difficilem ægritudinem indicare solent, lenioribus alvum ducere, nondum intermisso vesicatoriorum usu. Prædicta vero per tempus adhuc continuanda, quoniam nonnulla alia symptomata post gravem decubitus remanent, ut difficilis aut facilis nimis sudatio, alia pustularum genera, memoriæ infirmitas, nervorum sensilitas nimia, hinc in terrorem, timorem, iram proclivitas, rheumatismus, aut alia symptomata morbi convulsiva, quæ justum recidivæ metum, cui hic morbus quam maxime quoque obnoxius, cum ægroti una vice illo correpti facile altera quoque vice, imo plus

milli

E

rie-

ries interim corripuntur eodem, qualem ALLIONI refert virginem, intra sex annos undecim vicibus eodem laborantem, donec hinc profligatis perfecte sanus haberi possit. Purpuram insequentem leucophlegmatiam lactis sulphuris usu, & si hoc non sufficiebat, Cortice profligavit FREW COMMERC. LITTER. NORIC. hebdom. XL. pag. 350. Conveniunt hic quoque balnea pro rerum circumstantia, modo tepida, modo frigida, potus supra laudati, motus, fatus, exercitia lenia corporis, rusticatio, victus refocillans, lautior, putredini resistens.

§. XVIII.

Morbum complicatum remediis, quæ ad primum faciunt morbum, per sudores solvere tentant Medici, ut tamen semper ad miliarium miasma, quid postulet, respiciant quoque. Hinc in eo, qui cum rheumatismo ingruit, & erysipelate liberalius paulo venam secant, præcipue si caput obsideat, vix credibile enim ait ALLIONI, quantus tunc sanguinis fiat impetus, cum præcipue in hoc casu nonnunquam hæmorrhagia narium cum ægri utilitate repetit. Evacuantia hic conveniunt, quando morbus primarius per sudores copiosos incipit solvi, & tunc per convenientem methodum supra memoratam miliarium miasma adhuc ex corpore poterit expelli absque pustularum eruptione, quæ vero si apparuerint, uti in simplici erunt tractandæ. Si vero ab initio arthritis & podagra vexaverint, ob lentum morbi progressum & materiæ visciditatem sanguinis missio parca sit: diluentia vero & attenuantia hic quam maxime conveniunt, quibus, materia magis mobili reddita, lenia evacuantia subjungi possunt. Si aliis morbis inflammatoriis pectoris jungitur, larga manu mittendus sanguis ad citam inflammationis resolutionem tentandam, ubi tamen præpropera miliarium

rium eruptio simul præcavenda. Hic maxime prudentem judicamus Medicum, qui ex attenta probe miasmatis copia, sanguinis & reliquorum humorum densitate, nec non ægri constitutione, ubi nam periculi summa consistit, perspicit. Emollientibus ergo quoque, diluentibus, lenientibus, mitioribus acidis, antiphlogisticis succurrat inflammationi & miasmatis correctioni, evacuantia tum demum hic adhibens, quando pulmones jam magis liberos, sudores copiosos, sputa decolorata observaverit Medicus. In intermittentibus putridis aut aliis exanthematicis, quibus jungitur miliaris morbus, cum talis ut plurimum epidemicus aut malignus sit, illud LUCRETII probe attendat:

in rebus materiei

*Intervalla, via, connexus, pondera, plagæ,
Concursus, motus, ordo, positusque figuræ
Cum permutantur, mutari res quoque debent.*

hinc ratione epidemiæ ipsius genium percontetur, suamque methodum adornet. Illam vero in malignis talibus in genere optimam credimus, quam ex Celeb. HAENIO in debellandis iisdem optimam deprædicaverat amicissimus RAVENSTEIN *de Febr. Petech.* Argent. 1764. S. 13. & sqq. præcipue quoque ratione Corticis, quo primo usum fuisse in febribus malignis Chirurgum Monspeliensem RESTAURAND *in Diario Germanico der Arzt T. VI. p. 78.* legitur, cujus vero, cur in hisce febribus usum sub finem solummodo restringant aliqui, uti DIONIS & THIERRY DE BUSSY *Ergo in febribus malignis sub finem Chinæ Chinæ curis* 1764. non video: neque enim duntaxat quod febrile est; sed & illud, quod non est, etiamsi absque manifesta febre sit, quamquam tunc non fere semper, abigit Cortex, dummodo periodice id recurrat; atque utinam hinc omnes
E 2 febres

febres malignæ & epidemicæ essent & periodicæ ait MOR-
 GAGNI *l. c.* Plurima itaque Celeberrimorum Virorum
 observata ejus statim ab initio in hisce febribus felicem
 usum comprobarunt, uti sunt HAENII, HUXHAMI, SWIE-
 TENII, SYDENHAMI, aliorumque; quid quod intermit-
 tentem præcipue eo statim profligandam moneat ALLIO-
 NI, præsertim si substiterit, propterea quod sub horroris
 tempore exanthemata semper retrocedant. Frequentissi-
 me hic morbus puerperio junctus, peculiarem quoque con-
 siderationem meretur. Mirum hic, neque BOERHAVIUM,
 neque ejus Illustrem Commentatorem B. VAN SWITEN
 novo suo *Comment T. IV.* quando de morbis acutis
 puerperarum, a lochiis retentis, lacte retrocesso, aut
 secundinis restantibus ortis, sermonem instituerunt, ne
 nominatenus quidem hujus symptomatis meminisse, for-
 san ut inde indicent Medicum prudentem earum præci-
 pue expulsionem cita, prudenti & convenienti adhibita
 methodo præpedire nosse debere, nec curanda sympto-
 mata proinde, ac si essent morbi acuti sui generis BOER-
 HAVE *Aph. 1333.* expresse innuit. Omnes vero in eo con-
 veniunt, non tam febrem ipsam attendendam esse, quam
 causam eam producentem: *Cuncta enim hæc eradicantur*
sponte, radice mali excisa ait BOERHAVE *Aph. 1331.*
 Hinc in lochiorum suppressione eorum revocationem ten-
 tant cum aperientibus specificis lenissimis ex moderate
 cardiacis & uterinis & venæsectionem haud facile, nisi
 summa urgente necessitate, suadent; partium exteriorum
 frictiones, focus ad regionem uteri, quibus & dolor &
 inflammatio ejusdem præaventur, sedantur, quoque
 hunc in finem præscribunt, nec non clysteres emollien-
 tes. Secundinæ vero resistentes manu educendæ, grumi-
 que sanguinis si possunt, aut per injectiones aquæ cali-
 dæ ad modum RECOLIN *Mem. de l'Acad. Roy. de Chir.*
T. III. p. 202. eluendi, de cætero ea, quæ in simplici præ-

præscripta fuit, methodus commode poterit adhiberi. Et hanc viam sibi egregie successisse BONTÉ *Recueil Pé-riodique l. c.* memorat.

§. XIX.

Coronidis loco quædam de linteorum mutatione, nec non de specificis quibusdam sermonem faciemus. Sunt, qui ob facilem pustularum subsidentiam liotea & indusia mutari nolunt, cum tamen ob spurcitiam ægro-
tis sæpe admodum fiant molesta. Credimus, si debitis cum cautelis instituat hęc mutatio, si nempe non sint calida nimis nec frigida, quæ vel exsiccant vel repellunt, si non plane recentia, talia, quibus sanus jam incubuit, tunc facile posse concedi, præcipue ante eruptionem, ubi sudores copiosi viscosi, olidi, illa nimis conspurcant, cum ex talibus conspurcatis linteis eadem damna in hisce morbis oriri viderint, ac a mutatis, imo potius a muta-
tione eorundem melius habuisse ægros & STÖERCK & HAEN & HASENÖERHL II. cc; poterunt insuper leniter fumigari, & sub citissima injectione æger semper moveri, fricari, ne transpiratio impediatur, unde & sub earum injectione sollicitè aëris liberioris accessus arceri debet, qui tamen secundum eosdem hos Viros de cætero possit concedi, dummodo non sit frigidiusculus aut humidus, vel conclavia aut cubicula perflare possit. De Specificis contra hunc morbum fuere, qui quæsiiverunt. Narrat ALLIONI, "fuisse quendam WAGNERUM, Medicum Lu-
becensem, qui pulverem quendam præcipue ad febres ta-
les Puerperarum mali moris a lochiorum fluxu imminu-
to specificum deprædicarat propria Epistola, de cujus
tamen virtute probata testimonia non novit." Suspica-
tus interim est GMELIN in *Diss. de Febr. miliar.* Tubing. 1752. p. 31. primum ejus ingrediens esse Mercurium dulcem, cum ex tali pulvere saluberrimos ipse conspe-
xerit effectus, etiam cum a retrocessione pustularum me-

tueret. Hinc quoque nec non quod tantam convenientiam habeat miliare miasma cum veneno morsus canis rabidi, quærit idem ALLIONI, an non Mercurii dulcis, cujus in curanda hydrophobia præstantissimæ felicissimorum Practicorum docent observationes efficaciam, magnam in hoc quoque morbo utilitatem liceat augurari, aut etiam Mercurii sublimati corrosivi methodo SWIETENIANA administrati. Optima tamen interim adhuc prædicat acida vegetabilia, non ita corticem, quem miliarium miasma neutiquam infringere vidit, nimis forsan in hoc, cum ex tota Anglorum classè nec non Batavorum nullum fere habeamus, qui ejus in putridis, malignis febribus, ad quarum classem & nostra pertinet, debellandis, efficaciam non summis laudibus & felicissima experientia comprobaverit, quorum ex parte plurimi Celeberrimi Medici Galli, Germani, Itali quoque, nec non alii nunc stant. Præservativum optimum erit conveniens circa res non naturales regimen observatum, aër purior & serenior, victus euchymus & potus nonnimis spirituosus aut fœculentus, subacidus uterque, moderata circa animi pathemata, somnum & vigilias, motum & quietem, excretorum & retentorum præcipue alvi & sudoris, diæta, in gravidis quoque non neglecta una vel altera evacuatione primarum viarum, nec non sanguinis. Hac ratione nec non convenienti nunc magis recepta medendi methodo, nostris temporibus jam quoque minus est frequens, ac olim erat hic morbus, & tandem

Sic Te mala bestia perdat

*Munificum Numen, Te doctæ diruat artis
 Consilium clademque tuam certissima curent
 Pharmaca, ne viduus post nunc quicumque maritus
 Te faciente, cubet lecto, sed inermia mittas
 Tela procul, sterilesque minus & fulmen inane
 Disjicias, nova sicut eras, sic nulla super sis.*

TANTUM!

Strasbourg, Med. Diss., G. Gell-
geyser

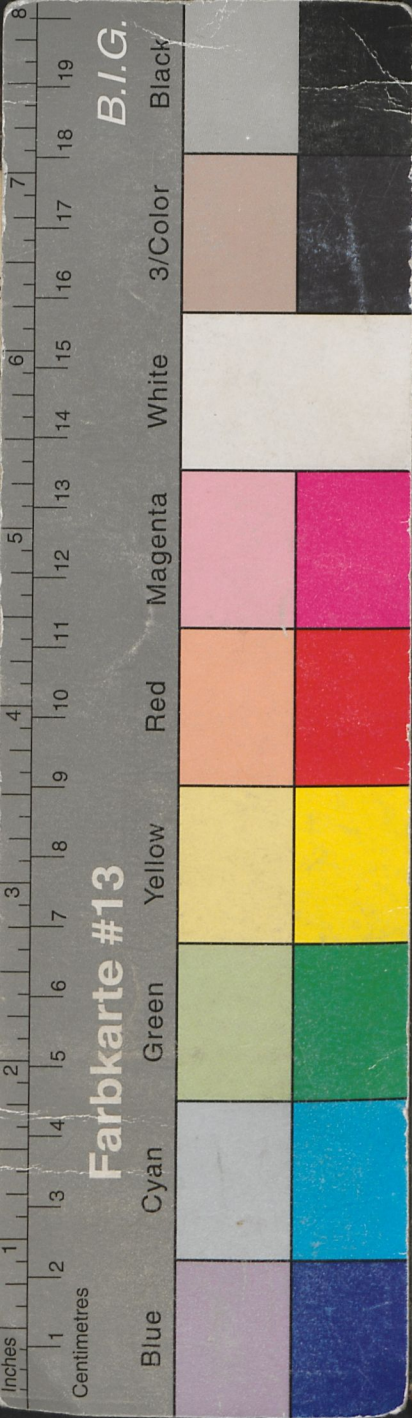
ULB Halle

3

005 359 899

Q. D. B. V.

DE

PURPURA MILIARI

SENSU ET AUCTORITATE
GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ

PRO LICENTIA

SUMMOS IN MEDICINA HONORES
ET PRIVILEGIA DOCTORALIA
RITE CONSEQUENDI

SOLENNITER DISSERET

JOHANNES GEORGIUS GUNTHER

SIEGENA NASSOICUS

AD D. *XVII. Aug.* A. MDCCLXIV.

H. L. Q. C.

Omen inest titulo, vox, purpura, sola, tremores
Incutit & sacro percellit membra tremore.

HEBENSTREIT *Patbol. metr.* §. 13. v. 222.

ARGENTORATI

EX OFFICINA UNIVERSITATIS HEITZIANA.

